

Številka: 00104-479/2017/6

Datum: 9. 11. 2017

Odgovor na poslansko vprašanje Bojana Podkrajška v zvezi s problematiko onesnaževanja zraka

Poslanec Državnega zbora Republike Slovenije, Bojan Podkrajšek je na Vlado Republike Slovenije naslovil poslansko vprašanje v zvezi z onesnaženostjo z delci na območju Mestne občine Ljubljana, v katerem sprašuje sledeče:

- Kaj je Vlada že storila za izboljšanje kakovosti zraka, kaj bo v prihodnje in ali trenutni ukrepi kažejo na upad delcev PM₁₀?

Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada) v nadaljevanju podaja odgovor.

Vlada se zaveda problematike kakovosti zraka in v ta namen izvaja številne ukrepe, ki so zaobjeti v Načrtih kakovosti zraka, konkretno je za vseh sedem območij preseganj (mestne občine Murska Sobota, Maribor, Celje, Kranj, Ljubljana, Novo mesto in Zasavske občine) sprejela Odloke o načrtih kakovosti zraka in Podrobnejše programe, ki določajo sredstva za izvajanje ukrepov po teh načrtih.

Država v ta namen za izvajanje ključnih ukrepov zagotavlja tudi ustrezne spodbude iz dveh virov: Sklada podnebnih sprememb in Kohezijska sredstva za obdobje 2014–2020.

Kar se konkretno tiče območja preseganj Mestne občine Ljubljana, o katerem vprašuje poslanec Podkrajšek, dajemo naslednja pojasnila:

Ravni delcev PM₁₀ na območju Mestne občine Ljubljana se spremljajo na treh merilnih mestih. Do leta 2016 so se meritve izvajale na lokacijah Ljubljana Bežigrad in Ljubljana Biotehniška fakulteta, konec leta 2016 pa je bilo vzpostavljeno še merilno mesto pod vplivom prometa - Ljubljana Gospodarsko razstavišče. V Ljubljani je zrak z delci najbolj onesnažen v zimskem obdobju, ko se povišanim izpustom zaradi ogrevanja pridružijo še neugodne meteorološke razmere s temperaturnimi inverzijami. Na ravni onesnaženosti z delci torej precej vplivajo meteorološke značilnosti v zimskem obdobju, zato je pri vrednotenju učinkov ukrepov treba upoštevati tudi to dejstvo. Po letu 2004 letna mejna vrednost na merilnih mestih, s katerimi upravlja ARSO, ni bila presežena. Bolj problematično je število preseganj dnevne mejne vrednosti, ki znaša 50 µg/m³. V koledarskem letu je dovoljeno največ 35 preseganj. V obdobju po letu 2010 je bilo najbolj problematično leto 2011, ko smo na merilnem mestu Ljubljana Bežigrad zabeležili 63 preseganj, na merilnem mestu Ljubljana Biotehniška fakulteta pa 51 preseganj. V letih 2012, 2013 in 2014 je bilo na obeh merilnih mestih izmerjeno število preseganj manjše od najvišjega dovoljenega števila preseganj. V letu 2015 je bilo dovoljeno število preseženo na lokaciji Ljubljana Bežigrad (43 preseganj), v letu 2016 pa na obeh lokacijah (Ljubljana Bežigrad 36 preseganj, Ljubljana Biotehniška fakulteta 40 preseganj). Trend zmanjšanja koncentracij delcev je v Ljubljani in tudi v drugih urbanih območjih opazen po letu 2002 in je po naši oceni predvsem posledica zmanjševanja izpustov iz industrije. Na nižjo onesnaženost v letih 2012, 2013 in 2014 so vplivale predvsem ugodnejše vremenske razmere v zimskem obdobju.

V Ljubljani so ravni delcev PM10 posledica treh poglavitnih virov – prometa, izpustov zaradi izgorevanja lesne biomase ter sekundarnih delcev, ki imajo regionalen značaj in odražajo stanje na širšem območju. Podrobnejša analiza rezultatov meritev, izvedenih v letu 2012 na lokaciji Ljubljana Biotehnična fakulteta, je pokazala, da se je ob preseganju dnevne mejne vrednosti najbolj povečal vir, ki je povezan z izgorevanjem lesne biomase. To kaže, da so vsi ukrepi, ki so povezani z zmanjševanjem izpustov zaradi lesne biomase, potrebni. Poleg tega pa je v Ljubljani treba izpostaviti tudi problematiko prometa in ukrepe na tem področju.

Vlada je sprejela sedaj veljaven Odlok o načrtu za kakovost zraka na območju Mestne občine Ljubljana (Uradni list RS, št. 24/14; v nadaljnjem besedilu: odlok) aprila 2014, njegov Podrobnejši program pa avgusta 2015. Odlok in podrobnejši program sta pripravili skupaj vlada in Mestna občina Ljubljana.

Odlok sloni na treh stebrih ukrepov zmanjševanja čezmerne onesnaženosti z delci PM10:

- ogrevanje stavb in zmanjševanje virov iz malih kurilnih naprav,
- prehod k trajnostni mobilnosti in
- podporni ukrepi in ukrepi gospodarstva

ter vsebuje skupaj čez 40 skupin ukrepov ali posamičnih ukrepov.

Podrobnejši program za obdobje 2014–2016 je načrtoval za izvajanje ukrepov čez 84 mio EUR, od tega spodbude države v višini čez 23 mio EUR, sredstva mesta v višini čez 28 mio EUR ter drugi subjekti čez 32 mio EUR.

Prav tako je treba poudariti, da je do sedaj Mestna občina Ljubljana izvedla številne dodatne ukrepe, zlasti na področju prehoda k trajnostni mobilnosti, kar je bilo razvidno tudi iz naslova Zelene prestolnice Evrope v letu 2016.

Konkretno prikazujemo v ponazoritev podatke o izplačanih spodbudah države iz Sklada podnebnih sprememb do konca septembra 2017:

Ukrep	2014	2015	2016	2017	
kotli na biomaso			8.000	11.242	19.242
vgradnja toplotnih črpalk	10.100	9.400	1.250	0	20.750
izolacijske fasade	360.749	801.087	1.633.846	61.467	2.857.149
izolacija streh	38.803	101.585	132.778	18.873	292.039
zamenjava oken	170.214	313.516	197.630	5.548	686.908
prezračevanje z rekuperacijo	26.235	54.213	78.601	2.270	161.319
celovita obnova st. hiš			26.500	58.021	84.521
Vozila za javni prevoz		819.840	833.640	0	1.653.480
	606.101	2.099.641	2.912.245	157.421	5.775.408

Prizadevanja za čist zrak v Ljubljani z ukrepi za prehod k trajnostni mobilnosti in za zmanjševanje delcev iz zastarelih malih kurilnih naprav vsekakor učinkujejo, zato so potrebna prizadevanja, da bi muzejski vlak čim manj onesnaževal zrak v Ljubljani.

Kar se tiče muzejskega vlaka, se Slovenske železnice zavedajo nujnosti varstva okolja pri

svojem poslovanju in dajejo v tej zvezi informacijo, kot sledi v nadaljevanju.

Muzejski vlak je eden največjih simbolov bogate slovenske tehnične dediščine, ki ji podjetja v Skupini Slovenske železnice namenjajo veliko pozornosti. Slovenske železnice skrb za železniško kulturno in tehnično dediščino gojimo na več ravneh, predvsem pa z edinstvenim železniškim muzejem ter muzejskimi vlaki, ki vozijo na določenih relacijah po Sloveniji. Z muzejskim vlakom povezujemo generacije naših potnikov, spodbujamo uporabo okolju prijaznejših oblik prevoza ter pomembno prispevamo k razvoju turizma v krajih ob progi, po kateri ta vozi. Število tujih potnikov in organiziranih skupin turistov, ki za odkrivanje Slovenije izberejo muzejski vlak, se namreč v zadnjih letih povečuje. Muzejski vlak čez leto redno vozi na progi Celje - Podčetrtek ob sobotah od aprila do septembra ter med Jesenicami in Novo Gorico v poletni sezoni ob koncih tedna. Vozi tudi ob posebnih priložnostih, več voženj pa ima ob koncu leta.

Kljub temu da je železnica okolju najbolj prijazna oblika javnega prevoza, pa se zavedamo, da do določene mere na okolje negativno vpliva tudi muzejski vlak. Predvsem je to opaziti v večjih mestih v zimskih dneh, ko je zrak v mestu zaradi smoga, velikega števila avtomobilov in številnih kurilnih naprav precej onesnažen. Prizadevamo si zmanjšati negativne vplive muzejskega vlaka na okolje in sicer med drugim optimiziramo termine voženj muzejskega vlaka ter kolikor je mogoče skrajšamo čas vožnje in čas, ko je muzejski vlak aktiven. Ob tem pa iščemo nove tehnologije, s katerimi bi omejili izpuste Muzejskega vlaka.

Poslovodstvo Slovenskih železnic se je v okoljski politiki skupine Slovenske železnice zavezalo za spoštovanje najvišjih standardov, ki veljajo na področju varstva okolja v RS/EU. Glavni cilj varstva okolja je zmanjševanje obremenjevanja okolja, ki ga s svojimi dejavnostmi povzročajo podjetja skupine Slovenske železnice, skrb za preprečevanje onesnaževanja okolja, učinkovita raba energije in vseh drugih virov. Od leta 2005 do 2016 smo z učinkovitimi ukrepi zmanjšali izpuste CO₂ v ozračje za 22.000 ton oziroma *dobrih 16 odstotkov.*«

V nadaljevanju dajemo informacijo, da sta vlada in Mestna občina Ljubljana v preteklih mesecih pripravljali spremembe odloka, ki je trenutno v postopku sprejemanja na mestnem svetu Mestne občine Ljubljana (soglasje mesta za ukrepe, ki jih bo financiralo mesto), po medresorskem usklajevanju ga bo sprejela vlada.

Bistvene značilnosti spremenjenega odloka so:

- osnovna strategija izvajanja ukrepov ostaja, to je ukrepi na področju malih kurilnih naprav ter prehod k trajnostni mobilnosti,
- na področju malih kurilnih naprav se problematike izpustov iz teh naprav lotevamo še bolj celovito, zlasti z vidika problematike izrabe lesne biomase,
- na področju trajnostne mobilnosti so zlasti pomembni ukrepi, ki se bodo financirali tudi iz sklada podnebnih sprememb: še hitrejša zamenjava avtobusov mestnega potniškega prometa, zamenjava zastarelih komunalnih vozil; razširitev sistemov izposoje koles ter zagotovitev prijazne in učinkovite kolesarske infrastrukture in ukrepi za uspešen prehod k elektromobilnosti.

Ustanovljena je bila medresorska delovna skupina za pripravo Strategije o umni uporabi lesne biomase za kurjenje v (skupinskih) kurilnih napravah, ki jo sestavljajo predstavniki Ministrstva za okolje in prostor, Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo, Ministrstva za infrastrukturo, Zavoda za gozdove Slovenije in Gozdarskega inštituta Slovenije, po potrebi pa bo v delo vključevala še druge resorje in inštitucije. Strategija bo komplementarna Akcijskemu načrtu Les je lep in bo prinašala z njenim izvajanjem celovite ukrepe za izboljšanje kakovosti zraka za celotno Slovenijo ter mnoge pozitivne gospodarske učinke.

Zavedamo se pereče problematike čezmernega onesnaženja z delci PM₁₀ v regionalnih urbanih središčih celinske Slovenije. Z namenom reševanja te problematike je Agencija Republike Slovenije za okolje v tem letu začela z izvajanjem kohezijskega projekta Sinica -

Nadgradnja sistema za spremljanje onesnaženosti zraka, ugotavljanje vzrokov čezmernih obremenitev in analizo učinkov ukrepov za izboljšanje. Projekt se bo izvajal v okviru štirih vsebinsko zaokroženih sklopov (evidence in scenariji izpustov, sistem za meritve kakovosti zraka in disperzijskih karakteristik atmosfere, disperzijsko modeliranje, receptorsko modeliranje), ki bodo omogočali celovito spremljanje stanja onesnaženosti zraka in pripravo strokovnih podlag za načrtovanje in spremljanje izvajanja politik in ukrepov za izboljšanje kakovosti zraka.

Vlada bo z okrepljenim delovanjem na področju kakovosti zraka skušala odpraviti preseganja v čim krajšem času, prav tako pa preprečiti morebiten nastanek novih območij preseganj.